

Oy Ruutunelonen Ab
PL 350
00151 Helsinki

VIESTINTÄVIRASTON ARVIO ARABIAN LAWRENCE-ELOKUVASTA

Asian tausta ja säännökset

Viestintävirasto on saanut katsojayhteydenoton, jonka mukaan Oy Ruutunelonen Ab:n helatorstaina 5.5.2005 kello 11.15 lähettämä Arabian Lawrence-elokuva sisälsi lapsille sopimatonta materiaalia.

Viestintävirasto valvoo televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 §:n nojalla kyseisen lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan televisiotoiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että televisio-ohjelmat, jotka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen lähetetään sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia.

Säännöksen tulkintakäytännössä on kesästä 2004 lähtien ollut käytössä kolme vedenjakajakellonaikaa ikärajoineen. Käytännön mukaan alle 11-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää arkinen ennen klo 17.00, alle 15-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 21.00 ja alle 18-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 23.00.

Saadut selvitykset

Viestintävirasto on vastaanottanut Oy Ruutunelonen Ab:n selvityksen asiassa. Selvityksen mukaan valituksen alainen elokuva on David Leanin ohjaama ja Horizon Pictures-yhtiön tuottama. Valtion elokuvatarkastamo on 30.8.1963 määrittänyt Arabian Lawrence-elokuvan ikärajaksi K-15 (päätoksen tunnistenumero 66362). Selvityksen mukaan sekä elokuvien tekemisessä hyödynnettävä mielikuvateknologia että elokuvien sisältöön perustuvat ikärajojen perusteet ovat muuttuneet niiden yli 31 vuoden aikana, jotka elokuvatarkastamon päätöksestä on kulunut. Näin ollen Oy Ruutunelonen Ab on soveltanut Arabian Lawrence-elokuvan sisältöä ja ikärajaa vuoden 2005 näkökulmasta arvioidessaan elokuvatarkastamon ikärajalukitusten perusteita, jotka on julkaistu 27.9.2001.

Selvityksen mukaan Arabian Lawrence-elokuvassa ei ole lainkaan seksuaalista tai kauhua herättävää sisältöä, joten elokuvan soveltuvuutta alaikäisille katsojille määritettäessä on sovellettu väkivaltaista sisältöä koskevia ikärajalukitusten perusteita. Elokuvassa väkivallan esittäminen ei ole itsetarkoituksellista, korostettua tai lähikuivissa tapahtuvaa. Väkiältä ei ole ongelmien pääasiallinen ratkaisutapa. Vuonna 2005 voimassa olevaa Valtion elokuvatarkastamon elokuvien ikärajojen tulkintakäytäntöä soveltaen Oy Ruutunelonen Ab tulkitsee Arabian Lawrence-elokuvan vastaavan K-11 ikärajalukitusta. Myös elokuvan valmistumisajankohtaan sidoksissa olevan teknisen tason huomioiden sen sisältö vastaa elokuvatarkastamon 2000-luvulla tarkastettuja elokuvia, joiden ikärajaksi on määritetty K-11.

Viestintäviraston arvio

Kuvaohjelmien tarkastamisesta annettu laki (775/2000) sisältää määräyksiä kuvaohjelman (esim. elokuvan) tarkastuttamisesta ennen sen levitystä tai esittämistä. Televisio-ohjelmille ei ole kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain mukaisia ennakovalvontakeinoja. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain hallituksen esityksessä (HE 34/1998 vp) kuitenkin todetaan, että mikäli televisio-ohjelma on valtion elokuvatarkastamon tarkastama, tulisi televisio-ohjelman sijoittelussa ottaa soveltuvin osin huomioon ne ikärajalukitukset, jotka elokuvia sekä video- ja muita kuvaohjelmia koskevissa laeissa on säädetty. Televisiotoiminnan harjoittaja voisi myös ennakolta tarkastuttaa lähetettäväksi aiotun ohjelman Valtion elokuvatarkastamossa.

Television katselijoita, toisin kuin esimerkiksi elokuvateattereissa kävijöitä, ei myöskään voi valvoa ikärajan perusteella. Televisio-ohjelmien osalta lähetysajan valinnalla tai teknisin keinoin tuleekin varmistaa, että alaikäiset eivät kuule tai näe ohjelmia, jotka voivat vahingoittaa heidän fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystään (HE 34/1998 vp).

Viestintävirasto arvioi ohjelmien ikärajalukituksia Valtion elokuvatarkastamon ikärajalukituksia soveltuvin osin tulkintaohjeena käyttäen. Elokuvatarkastamon ikärajaperusteiden mukaan ohjelman väkivaltaa arvioitaessa K-11 kategoriaan kuuluvia elokuvia ovat seikkailuelokuvat, joissa ampumakohtauksia voi olla paljonkin ilman että väkivaltaa korostetaan. Niissä myös rikos saa useimmiten rangaistuksensa, eikä väkiältä ole ongelmien pääasiallinen ratkaisutapa. Myös spekkakkelit, katastrofielokuvat ja muut suuren yleisön jännityselokuvat, joissa väkiältä on usein toissijaista tarinan kokonaisuudessa, sijoittuvat tähän luokitukseen.

K-15 kategoriaan puolestaan kuuluvat useimmat toiminta-, jännitys ja sotaelokuvat. Niissä voi olla varsin paljon väkivaltakohtauksia, jotka ovat kuitenkin kokonaisuuden kannalta perusteltuja. Väkiältä ei ole erityisen yksityiskohtaista tai veristä. Ikärajäpäättöstä tehtäessä on huomioitava myös kuvaohjelman kokonaisuus ja yksittäisen väkivaltakohtauksen tapahtumayhteys.

Viestintävirasto on tutustunut Oy Ruutunelonen Ab:n sille toimittamaan näytenuhaan valituksenalaisesta ohjelmasta. Arabian Lawrence-elokuva sisältää runsaasti ampuma- ja taistelukohtauksia. Väkivalta ei kuitenkaan ole korostetun yksityiskohtaista tai veristä ja sitä voidaan pitää toissijaisena tarinan kokonaisuuteen nähden. Taistelussa kuolleiden verisiä ruumiita sen sijaan näytetään. Yhdessä ampumakohtauksessa ampuminen näytetään kokonaisuudessaan. Ammuttu päähenkilö selviää loukkaantumisella.

Valituksenalaisen ohjelman osalta ratkaisevaa on sen arviointi, sijoittuuko ohjelma K-11 vai K-15 kategoriaan. Mikäli elokuvan ikärajaperusteen katsottaisiin olevan K-11 ei sen esittämiselle helatorstaina ole ollut estettä, koska vanhempien oletetaan pyhäpäivisin valvovan lastensa television katselua.

Viestintäviraston arvion mukaan Arabian Lawrence-elokuva sijoittuu K-11 ja K-15 ikärajaperusteiden välimaastoon. Lähtökohtaisesti televisiotoiminnan harjoittajan tulee noudattaa elokuvatarkastamon ikärajaperusteita ohjelman lähetysajankohdan valinnassa. Viestintävirasto korostaa, että vanhojen, kuten tässä tapauksessa yli 30 vuotta sitten tarkastettujen elokuvien osalta televisiotoiminnan harjoittaja voi aina tarkastuttaa elokuvan uudelleen Valtion elokuvatarkastamolla. Mikäli elokuvan osalta vallitsee epävarmuus siitä, arvioisiko elokuvatarkastamo elokuvan uudelleen K-15 vai K-11 kategoriaan, tulee elokuvan sijoittelussa pitää lähtökohtana elokuvatarkastamon alkuperäistä päätöstä. Viestintävirasto kehottaa Oy Ruutunelonen Ab:tä erityiseen tarkkaavaisuuteen Valtion elokuvatarkastamon ennalta tarkastamien elokuvien lähettämisessä.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Lakimies

Päivi-Maria Virta